

I s f a h â n Saz Semâîsi

Ney

Rebâbî Yusuf Dede

Usûlü : Aksak Semâî [10 / 8]

1 . H a n e / (Hane-i Evvel) / (Serhane)

S O N / (Temmet)

Mürekkebe Bileşik İ s f a h â n Makamı

a) Durağı: Dügâh perdesidir.

b) Seyri: İnici-çıkıcıdır.

c) Dizisi: Basit İsfahân makamı dizisine Dügâh perdesinde bir Rast dörtlüsünün zaman zaman katılmasından meydana gelmiştir. Basit İsfahân makamı dizisinin, Uşşak veya Beyâtî makamı dizisinden başka bir şey olmadığını önceden öğrenmiştik. Şimdi Mürekkebe İsfahân makamında da diziye zaman zaman Dügâh perdesinde bir Rast dörtlüsü katılacaktır. Bu hâle göre, Mürekkebe İsfahân makamı dizisini meydana getiren çeşnileri gözden geçirelim: Uşşak veya Beyâtî dizisi, yerinde Uşşak dörtlüsüne 4.derece Nevâ perdesinde bir Bûselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. Bu diziye Dügâh perdesinde bir Rast dörtlüsünün zaman zaman karıştırılmasıyla Mürekkebe İsfahân makamı meydana gelir (Bu makamdaki eserlerde sıkça rastlanan Nevâ'da Rast beşlisi, Nevâ makamına geçkiden ibârettir).

Basit İsfahân'a sık sık geçkiler yapılacaktır.

d) Güçlüsü: Basit İsfahân'da olduğu gibi Nevâ perdesi Mürekkebe İsfahân makamının da güçlüsüdür. Üzerinde Bûselik çeşniyle yarım karar yapılır. Mürekkebe İsfahân makamı diğer bütün özellikleri bakımından Basit İsfahân makamının aynıdır. Tek fark, aradaki Rast dörtlüsüdür. Bu Rast dörtlüsü seyre zaman zaman karışır. Fakat karar esnâsında Mürekkebe İsfahân makamı yine Beyâtî dizisi ile karar verir. Yâni tam karar Basit İsfahân makamı ile yapılır. Yine Basit İsfahân makamında oluğu gibi, bu makamda da, Beyâtî makamındaki Nevâ'da Hicaz, Çargâh'da Nikriz çeşnileri pek gösterilemez.

Mürekkebe İsfahân makamının genişlemesi de, Basit İsfahân makamının genişlemesi gibidir. Nevâ perdesi üzerinde bulunan Bûselik beşlisi Muhayyer perdesinde bir Kürdi dörtlüsü ilâvesiyle Nevâ perdesinde Bûselik dizisi olarak uzatılır.

Seyri:

Ya Beyâtî dizisi ile veya Dügâh perdesindeki Rast dörtlüsü ile güçlü Nevâ perdesi civârından seyre başlanır. Zaman zaman Dügâh perdesindeki Rast çeşni gösterilerek Beyâtî dizisinde dolaşılır. Daha doğrusu Basit ve Mürekkebe İsfahân makamları birbirine durmadan geçkiler yapar. Nevâ perdesinde Bûselik çeşniyle yarım karar yapıldıktan sonra gereken yerlerde gerekli asma kararlar da gösterilerek Uşşak Beyâtî dizisine geçilir. Ve mutlaka Basit İsfahân dizisiyle Dügâh perdesinde Uşşak çeşnili tam karar yapılır.

A k s a k S e m â î Usûlü

*) On zamanlı altı vurgulu Türk musikisinde çok kullanılmış usûllerimizdendir.

*) Aksak usulünden bir fazla zamanı (KE) vurgusuna ilave edilerek (KÂ) vurgusuna dönüştürülmesinden ibarettir. Dini musikimizde Mevlevî ayinerindeki saz bölümlerinden (çok kısa) başka yerde kullanıldığı görülmemiştir. Bütün saz semaileri (dördüncü haneler hariç) bu usûlle bestelenmiştir. Klasik faslımızın bestelerden sonra okunan sözlü eser olan Ağır Semailler'in çoğu bu usûlle bestelenmiştir

*) 10/16 rakkamı ile gösterilen mertebesine CURCUNA usûlü denir. Curcuna usûlü ismini alan DÜM(5) - TE (2) - KA (3) kalıbı kullanılmıştır.

*) İkinci mertebesine AKSAK SEMAÎ, üçüncü mertebesine AĞIR AKSAK SEMAÎ denir. İki değişik Türk Akseâğının birleşmesinden meydana gelmiştir.

Kaynak : ' Türk Müsîkisi Nazariyatı ve Usûlleri-Kudüm Velveleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN (1941- 2010)

Aksak Semaî D a r b Usûlü

[10 / 8] m e r t e b e s i

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 3 . Darb : (Ka-Aa) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 4 . Darb : (Dü-Üm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Te-Ek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Tek) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak : ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY